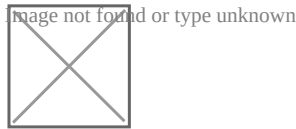

Επιστήμη και Θρησκεία: Μεταξύ Απολογητικής και υπευθυνότητας (Δρ. Πέτρος Παναγιωτόπουλος, Συντονιστής Περιεχομένου Ενότητας Επιστημών - Πεμπτούσια)

/ [Πεμπτούσια](#)

[Προηγούμενη δημοσίευση: <http://www.pemptousia.gr/?p=179827>]

Στη νέα αυτή ομιλία του Πίου ΙΒ΄, ο καθένας μπορεί να κατανοήσει καλά την κεντρική της ιδέα: η επιστήμη εξελίσσεται με μεγάλα βήματα, αλλά ποτέ δεν θα μπορέσει να απαντήσει στην τελική ερώτηση για την προέλευση όλων των πραγμάτων. Ας δούμε ένα απόσπασμα της Ομιλίας, που συνοψίζει το πνεύμα των λόγων του: «Ο δρόμος που παίρνει το ανθρώπινο πνεύμα, το οποίο πολλές φορές έχει αναμφισβήτητα δικαιωθεί, θα παραμείνει απεριορίστα ανοιχτός και θα τον ακολουθεί ακατάπαυστα, μέχρι να λυθεί και το τελευταίο μυστήριο του σύμπαντος; Ή, αντιθέτως, είναι το μυστήριο της φύσης τόσο τεράστιο και κρυμμένο ώστε το ανθρώπινο πνεύμα, με τους εγγενείς περιορισμούς και τις δυσκολίες του, δεν θα το καταλάβει ποτέ εντελώς; Η απάντηση των ικανών μυαλών που έχουν διεισδύσει βαθιά στα μυστικά του Κόσμου, είναι μάλλον συγκρατημένη. Είμαστε, νομίζουν, στην αρχή. Υπάρχει πολύς δρόμος για να καλυφθεί και θα καλυφθεί ακούραστα. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία πιθανότητα ότι ακόμη και ο πιο λαμπρός ερευνητής δεν θα είναι ποτέ σε θέση να γνωρίζει, ή ακόμα λιγότερο να λύσει, όλα τα μυστήρια που περιέχονται στο φυσικό σύμπαν».

Ποια συμπεράσματα μπορούμε να αντλήσουμε από αυτή την παράθεση των γεγονότων; Είναι εύλογο να θεωρήσουμε, ότι ο Georges Lemaître συζήτησε αρκετά με τον Πίο XII σχετικά με την ομιλία του Νοεμβρίου του 1951 και ότι προσέφερε στον Ποντίφικα κάποιες διευκρινίσεις. Μήπως αυτές οι διευκρινίσεις συνιστούσαν μια ευθεία κριτική για τον Πίο, σχετικά με τα λάθη που έκανε στην προηγούμενη ομιλία του; Και τι είδε κατά βάθος σε αυτά τα λάθη; Σε μια προσεκτικότερη θεώρηση, φαίνεται ότι οι συστάσεις του Lemaître, μάλλον παραδόξως, πρέπει να ήταν προσανατολισμένες στην αποτροπή της παραβίασης των επιστημονικών ορίων από τη θεολογία - όπως συνέβη με τις παραπομπές στους Whittaker, Arrhenius και Plate - που δεν θα εμπόδιζε, όπως συνήθως πιστευόταν, την

παρέμβαση της θεολογίας ή των παπών στην επιστήμη.

Πέρα από αυτό το γεγονός και τις πιθανές ερμηνείες του, παραμένει η ανάγκη να δημιουργηθούν οι συνθήκες για τις οποίες όχι μόνο οι επιστήμονες να γνωρίζουν να μιλούν με μια ορθότερη χρήση της γλώσσας σε φιλοσοφικά θέματα, αλλά και οι θεολόγοι να κάνουν το ίδιο με μεγαλύτερη υπευθυνότητα σε επιστημονικά θέματα. Σε αυτό το πνεύμα λ.χ., ο Ιωάννης Παύλος 2ος απευθύνθηκε στο διευθυντή του Παρατηρητηρίου του Βατικανού, π. Τζορτζ Κόιν, σε επιστολή που του έστειλε την 1η Ιουνίου 1988. «Θα συνεπαγόταν, έγραψε ο Ιωάννης Παύλος, ότι ορισμένοι θεολόγοι, τουλάχιστον, θα πρέπει να είναι επαρκώς εξοικειωμένοι με τις επιστήμες για να κάνουν αυθεντική και δημιουργική χρήση του υλικού που μπορούν να τους προσφέρουν οι επιστημονικές θεωρίες. Μια τέτοια εξοικείωση θα τους εμπόδιζε να κάνουν μια επιφανειακή και υπερβολική χρήση για απολογητικούς σκοπούς των σύγχρονων θεωριών, όπως εκείνη της «Μεγάλης Έκρηξης» στην κοσμολογία. Θα τους αποτρέψει ακόμη από το να αποκλείσουν την πιθανή σημασία τέτοιων θεωριών για την εμβάθυνση της κατανόησης σε παραδοσιακούς τομείς της θεολογικής έρευνας». Και οι δύο επισημάνσεις αυτές είναι σημαντικές και απαιτούνται οπωσδήποτε και οι δύο πλευρές του διαλόγου.

Ένας τελευταίος προβληματισμός αφορά την κοινή σήμερα νοοτροπία, να υποστηρίζουμε έναν αυστηρό διαχωρισμό μεταξύ των επιστημονικών και των θρησκευτικών απόψεων, όπως απαιτείται από την αυστηρή εφαρμογή της αρχής NOMA που αναφέρθηκε προηγουμένως. Δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι από τη σκοπιά της μεθόδου και των επιχειρημάτων που πρέπει να πραγματοποιηθούν, οι φυσικές επιστήμες είναι ένα πράγμα, η φιλοσοφία είναι ένα άλλο και η θεολογία ένα τρίτο. Ωστόσο, η ίδια η επιστημονική έρευνα, ήδη από τον εικοστό αιώνα, ενόψει της διεύρυνσης του ορίζοντός της και του αντικειμένου της έρευνας, μερικώς τροποποιεί τη δική της μέθοδο για να μπορέσει να αντιμετωπίσει αυστηρά τα ερωτήματα που μέχρι πρόσφατα θεωρούνταν καθαρά φιλοσοφικά και αυστηρά λογικο-μεταφυσικά. Απλά σκεφτείτε τα προβλήματα που προκύπτουν από την «κρίση του αναγωγισμού», την «πολυπλοκότητα» των φυσικών και βιολογικών πεδίων και τη «θεωρία των θεμελίων» των λογικών-μαθηματικών επιστημών.

[Συνεχίζεται]